

ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Шарій Юрій Анатолійович

Запорізький національний університет

Корупційні правопорушення не лише порушують правові норми, а й підривають основи довіри громадян до державних інститутів, створюючи серйозні ризики для стабільності та розвитку держави. У зв'язку із цим важливим є правильне розуміння об'єкта цих правопорушень для забезпечення ефективної адміністративної відповідальності та здійснення заходів, спрямованих на боротьбу з корупцією.

Об'єкт адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, займає центральне місце у складі таких правопорушень, оскільки від його визначення залежить правильне застосування санкцій та заходів відповідальності. Об'єкт корупційних адміністративних правопорушень – це сукупність суспільних відносин, що забезпечують нормальне функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, діяльність публічних службовців, спрямовану на виконання обов'язків у рамках законодавства, а також боротьбу із зловживаннями владними повноваженнями. Аналіз цього елемента складу адміністративного правопорушення дозволяє глибше зрозуміти механізм протидії корупційним проявам у публічному адмініструванні.

Юридичним складом адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, в адміністративно-правовій літературі запропоновано розуміти «сукупність основних, визначальних, юридично значущих ознак, за наявності яких протиправне винне діяння (дія чи бездіяльність) можна кваліфікувати як порушення встановлених Законом України «Про запобігання корупції» вимог, заборон та обмежень, за вчинення якого передбачена адміністративна відповідальність» [1, с. 116]. Традиційно до таких ознак відносять об'єкт правопорушення, об'єктивну сторону правопорушення, суб'єкт правопорушення, суб'єктивну сторону правопорушення.

Об'єктом адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією є безпосередньо те, на що відбувається посягання під час вчинення такого правопорушення. «Об'єктом корупційного посягання є суспільні відносини, які існують між державою та наділеною нею владними повноваженнями особою, яка здійснює на основі цих

повноважень управління в державі» [2, с. 58]. Тобто, це сукупність суспільних відносин, що регулюються та охороняються правом. Варто зауважити, що в сучасній адміністративно-правовій доктрині «залежно від ступеня узагальнення, рівня абстрагування розрізняють загальний, родовий, видовий і безпосередній об'єкти проступків» [3, с. 236]. Враховуючи положення ст. 9 КпАП України, всі адміністративні правопорушення (серед яких і ті, що пов'язані з корупцією) посягають на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління. Тому можна стверджувати, що *загальним об'єктом* адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією є громадський порядок, власність, права і свободи громадян на встановлений порядок управління. Це передбачає захист суспільних інтересів, прав і свобод громадян від негативних проявів корупційних дій, що заважають нормальному розвитку держави та суспільства у цілому. В якості *родового об'єкту* адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією можна виокремити сукупність суспільних відносин, безпосередньо направлених на запобігання корупції. З урахуванням нормативної дефініції, корупцією є «використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [4]. Зміст поняття «запобігання корупції» включає у себе системний комплекс дій та заходів (у тому числі встановлення обмежень і заборон), спрямованих на недопущення відповідних протиправних діянь та їх негативних проявів та наслідків. Так, В.О. Луговий, розглядаючи склади адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, зазначає, що «протиправні діяння, передбачені главою 13-А КпАП України, передбачають родовий об'єкт – порушення спеціальних обмежень у сфері запобігання та протидії корупції» [5, с. 268]. О.Є. Панфілов вважає що «родовим об'єктом адміністративних корупційних правопорушень, поміщених до глави 13-А КпАП, України є суспільні відносини, що складаються у сфері: а) службової діяльності (у тому числі, але не виключно, діяльності щодо виконання функцій держави або місцевого самоврядування); б) діяльності, пов'язаної з виконанням публічних функцій; в) діяльності щодо запобігання та протидії корупції» [6, с. 10]. Тобто, родовий об'єкт правопорушень, пов'язаних із корупцією, охоплює групу однорідних суспільних відносин, яким притаманні спільні ознаки, вони виникають у процесі діяльності

органів публічної адміністрації та спрямовані на запобігання корупційним проявам і забезпечення ефективного управління.

Виокремлюючи *видовий об'єкт* адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією (це специфічна група суспільних відносин, що охороняються адміністративно-правовими нормами і є характерними для окремого виду правопорушень), можна говорити про такі: а) порушення встановлених обмежень і заборон, спрямованих на запобігання корупції (серед яких обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, обмеження щодо одержання подарунків, обмеження після припинення повноважень тощо); б) порушення інших вимог, спрямованих на запобігання корупції (вимог фінансового контролю, вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, невжиття заходів щодо протидії корупції тощо). Отже, видовий об'єкт у даному контексті означає, що адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, завжди стосуються правовідносин, які регулюються спеціальним законодавством і підлягають захисту.

Слід зазначити, що в науковому середовищі існує думка, що «найвищим рівнем конкретизації об'єкта адміністративного правопорушення є безпосередній об'єкт. Попри сталий науковий інтерес до проблематики безпосереднього об'єкта адміністративних правопорушень, у теорії адміністративно-деліктного права нині не сформовано єдиного концептуального підходу до його розуміння» [7, с. 219]. Найбільш переконливим видається погляд тих вчених (В.К. Колпаков, В.В. Гордєєв, О.В. Кузьменко), які під безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення розуміють «конкретні суспільні відносини, регульовані правом та охоронювані адміністративними санкціями» [8, с. 18; 9, с. 56]. В якості *безпосереднього об'єкту* правопорушень, пов'язаних із корупцією, слід розглядати суспільні відносини, що виникають у сфері публічного управління та виконання функцій держави і охороняються санкціями конкретних статей глави 13-А КпАП України. Застосування передбачених законодавством санкцій мають на меті не лише покарання правопорушників, але й запобігання та протидію корупційним діям.

Для окремих адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, характерним є *предмет адміністративного правопорушення* (йдеться про речі матеріального світу, з приводу яких відбулося посягання), який виступає обов'язковою ознакою їх об'єкта. Прикладом предмету адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією можуть бути подарунки (коли мова йде про вчинення порушення встановлених законом обмежень щодо одержання

подарунків; визначення поняття «подарунок» у цьому контексті передбачено ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», а саме: «грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової»), або отриманий дохід від підприємницької діяльності чи винагорода від роботи за сумісництвом (коли мова йде про порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності). Предмет адміністративного правопорушення має значний вплив на кваліфікацію дій (бездіяльності) правопорушника та визначення відповідальності. Як слушно зауважує Т.О. Гуржій «встановлення предмета посягання є запорукою правильної кваліфікації адміністративних проступків і важливою передумовою ефективності адміністративно-деліктних норм» [10, с. 193]. А.А. Самойлович наголошує, що «наука адміністративного права побудована таким чином, що встановлення предмета адміністративного правопорушення є гарантією правильного визначення складу правопорушення та важливим чинником дієвості норм, які визначають протиправне діяння [11, с. 144]. Водночас, автор стверджує, що «предмет корупційного адміністративного правопорушення може претендувати на те, щоб бути самостійною частиною складу правопорушення. На його думку, це не завжди матеріальні цінності, оскільки правовідносини в суспільстві можуть складатися стосовно певних вимог, процедур, порядку тощо. Предмет корупційного адміністративного правопорушення може мати соціальні ознаки, тобто відображає значення складу адміністративного правопорушення для особи, показує місце в системі благ, які підлягають адміністративно-правовій охороні» [11, с. 147]. Наприклад, до предметних належать правопорушення, передбачені ч. 1 ст. 172⁶ КпАП України (декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування); ч. 1 ст. 172⁸ КпАП України (інформація, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень) тощо.

Отже, для встановлення вини особи у вчиненні адміністративного правопорушення, пов'язаного із корупцією, а відповідно – і для вирішення питання щодо притягнення винної особи до адміністративної відповідальності за таке діяння, неабиякого значення набувають правильність, коректність та об'єктивність адміністративно-правової оцінки вчиненого нею протиправного діяння (дії чи бездіяльності), що передбачає обрання оптимального заходу для здійснення впливу на правопорушника, а також для превенції подібних діянь у майбутньому. Аналіз об'єкта адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією за законодавством України дозволяє

сформулювати комплексний підхід до виявлення та кваліфікації правопорушень у цій сфері, сприяє розвитку антикорупційної політики та покращенню системи публічного управління. Правильне визначення цього об'єкта є важливим для ефективної боротьби з корупцією та забезпечення належного функціонування публічної адміністрації.

Література

1. Цабека К.Є. Юридичний склад адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією. *Держава та регіони. Серія: Право.* 2020. № 2 (68). С. 112-117. URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/2_2020/21.pdf.

2. Рогульський С.С. Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2005. 187 с.

3. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/conv#n310>.

5. Луговий В.О. Визначення об'єкта адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9 груд. 2016 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ. 2016. С. 267-269.

6. Панфілов О.Є. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2013. 22 с.

7. Гарат М.Р. Об'єкт адміністративних правопорушень у сфері містобудівної діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2021. № 8. С. 217-219. URL: http://lsej.org.ua/8_2021/49.pdf.

8. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Склад адміністративного проступку : лекція. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, 2011. 44 с.

9. Адміністративна відповідальність: курс лекцій / за ред. О.В. Кузьменко. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 568 с.

10. Гуржій Т.О. Предмет адміністративного проступку. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2016. № 2. С. 193-194.

11. Самойлович А.А. Предмет корупційного адміністративного правопорушення. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2019. Випуск 2. Том 2. С. 144-147. URL: http://nvppp.in.ua/vip/2019/2/tom_2/28.pdf.